

OPĆENITO O OBRAZOVANU U STRUKOVNIM ŠKOLAMA

Strukovne škole se dijele na tehničke i njima po trajanju srodne škole (zdravstvene, gospodarske, trgovačke, poljoprivredne i sl.) koje traju četiri godine, te na industrijske i obrtničke škole istih struka, koje traju tri godine. Prema trajanju obrazovanja, sve strukovne programe dijelimo na četverogodišnje, troipolgodisnje, trogodišnje, dvogodišnje i jednogodišnje strukovne programe.

Tehničke i srodne četverogodišnje škole traju četiri godine i pripremaju učenike za rad. Njihova zadaća jest osigurati dobro opće i stručno obrazovanje iz određenog područja kako bi osposobili za obavljanje poslova određenog (prvog) zanimanja, odnosno nastavka obrazovanja na studiju. U ovim školama se uče općeobrazovni predmeti i posebni strukovni sadržaji za pojedina strukovna područja te se pohađa praktična nastava. Strukovni predmeti i praktična nastava ovise o vrsti škole tj. o zanimanju. Srednje obrazovanje učenika u strukovnim četverogodišnjim programima obrazovanja završava izradom i obranom završnoga rada u organizaciji i provedbi škole. Učenici polažu ispite državne mature samo ukoliko planiraju nastaviti svoje obrazovanje na studiju.

Trogodišnji obrazovni programi pripremaju učenike za rad u industriji, gospodarstvu i obrtništvu pa postoje programi za zanimanja u industriji i gospodarstvu (tzv. industrijska zanimanja) i programi za zanimanja u obrtništvu (tzv. obrtnička zanimanja).

Osnovna zadaća industrijskih i srodnih programa je pripremiti učenike za rad u određenom zanimanju te im omogućiti brzo uključivanje u tržište rada. Teoretska i praktična nastava izvodi se u školskim učionicama, školskim radionicama i industrijskim pogonima. Na kraju školovanja učenici polažu završni ispit i dobivaju srednju stručnu spremu i određeno zanimanje.

Važno je naglasiti da se u obrtničkim programima obrazovanje odvija po jedinstvenom modelu obrazovanja (JMO) pri čemu je teoretska nastava odvojena od praktičnog rada i praktične nastave. Općeobrazovni i strukovno-teorijski dio programa izvodi se u školi, a praktični dio naukovanja u obrtničkoj radionici. Na kraju naukovanja naučnici polažu pomoćnički ispit i dobivaju pomoćničko zvanje. Nastavak obrazovanja je moguć u tehničkim školama ili u stjecanju majstorskih zvanja i to nakon dvije godine radnog iskustva u zanimanju.

ZDRAVSTVENE KONTRAINDIKACIJE

S obzirom na to da za pojedine vrste zanimanja postoje zdravstvene kontraindikacije korisno je da se roditelj i učenik prije upisa u školu **posavjetuju s obiteljskim liječnikom ili nadležnim školskim liječnikom** koji je pratio učenika tijekom osmogodišnjeg školovanja, a za upis u strukovne programe posebno i sa liječnikom medicine rada.

Ako se učenik upisuje u program za koji ima zdravstvene zapreke ili ih nije ustanovio, odgovornost za nemogućnost završetka školovanja ili zapošljavanja preuzimaju učenik i roditelj.

Stoga bi bilo korisno da u tom slučaju **potraži savjet u Odsjeku profesionalnog usmjeravanja u Zavodu za zapošljavanje (HZZ)**. Ondje će mu stručni tim (pedagog, psiholog i liječnik-specijalist medicine rada) pomoći u odabiru odgovarajućeg zanimanja i preporučiti ono zanimanje koje je primjereno njegovom zdravstvenom stanju i sposobnostima.

INSTALATER GRIJANJA I KLIMATIZACIJE (JMO)

Instalater grijanja i klimatizacije postavlja, kontrolira, održava i popravlja toplinske uređaje, rashladne uređaje i uređaje za klimatizaciju. Radi na izradi elemenata i podsklopova za uređaj centralnog grijanja, vrši izvedbu uređaja i ispitivanje ispravnosti. Izrađuje i priprema elemente za klimatizaciju i ventilaciju, ugrađuje elemente klima-uređaja. Prilikom montiranja slijedi nacрте i ostale specifikacije te proizvođačeve upute. Opremu povezuje s izvorima električne energije. Nakon povezivanja provjerava rad cijelog sustava. Pri radu se koristi raznim alatima (aparati za zavarivanje, rezači metala, bušilice) i mjernim instrumentima (voltmetri, manometri, ampermetri, termometri).

Zahtjevi zanimanja: čvrsta tjelesna grada, pokretljivost tijela, snažne, izdržljive i spretne ruke, normalan vid i sluh, uredan osjet ravnoteže, dobra termička osjetljivost, poznavanje tehničkog crtanja i sposobnost rješavanja mehaničkih i tehničkih problema.

Zdravstvene kontraindikacije: prirođene i kronične bolesti mišićno-koštanog sustava, oštećenja sluha, teže bolesti oka i poremećaji vida i kolornog vida, oštećenja sluha, teže bolesti dišnog i krvožilnog sustava, sklonost nesvjestici, strah od visine, oštećen osjet njuha i ravnoteže, epilepsija, psihoze, emocionalna labilnost.

AUTOMEHANIČAR (JMO)

Automehaničar popravlja i servisira motorna vozila. Osnovni posao automehaničara sastoji se u utvrđivanju i uklanjanju kvarova i oštećenja na motoru, te ostalim mehaničkim dijelovima i sklopovima na motornim vozilima. Kod popravaka demontira, ispituje i čisti dijelove i sklopove, zamjenjuje oštećene dijelove te sastavlja i ispituje cijeli sustav. Nakon popravka stavlja motor u pokusni rad i električki ispituje funkciju dijelova. U radu se koristi ručnim alatima, električnim mjernim instrumentima, dizalicama, brtvama, brusilicama i sredstvima za čišćenje, te računalnim programima budući da novi tipovi automobila imaju sve više elektronike. Koristi se shemom sustava pokretanja, napajanja glavnih potrošača i punjenja baterije.

Zahtjevi zanimanja: spretnost ruku, šake i prstiju, dobar vid i sluh, sposobnost rješavanja mehaničkih problema.

Zdravstvene kontraindikacije: teže bolesti mišićno-koštanog sustava i oštećenja perifernih živaca, alergijske i teže kronične bolesti dišnog sustava, oštećenja sluha, teže bolesti oka, bolesti kože.

ELEKTROTEHNIČAR

Elektrotehničar sudjeluje u poslovima projektiranja, proizvodnje i kontrole različitih električnih proizvoda. Obavlja slijedeće poslove: sudjeluje u pripremanju razvojne, tehnološke i operativne dokumentacije proizvodnje, vrši ispitivanje materijala, poluproizvoda i proizvoda, rukuje proizvodnim radnim grupama, montira, poslužuje i održava složene uređaje, opremu i sustave. Elektrotehničar radi u konstrukcijskom uredu, u pripremi i organizaciji proizvodnje te u kontroli proizvoda ili ispitnoj stanici elektroindustrije, elektroprivrede, tele-komunikacijskih poduzeća i sl. Obrazovni program elektrotehničara omogućava stjecanje dobrog općeg obrazovanja, prije svega iz matematičkih i prirodosnanstvenih područja, što će omogućiti nastavak školovanja na studijima tehničkih znanosti, kao i široko temeljno obrazovanje iz područja elektrotehnike za lakše uvođenje u poslove tehničara u pojedinim područjima elektrotehnike.

Zahtjevi zanimanja: dobro razvijena motorika ruku i prstiju, dobar vid, uredno raspoznavanje boja, sistematičnost i pedantnost.

Zdravstvene kontraindikacije: teže bolesti i anomalije vida, poremećaji kolornog vida, teža oštećenja ruku, prstiju i kralježnice, jako znojenje ruku, sklonost nesvjestici, psihoze, epilepsija.

TEHNIČAR ZA RAČUNALSTVO

Tehničar za računalstvo bavi se računalom kao uređajem, dakle materijalnim, opipljivim, elektroničkim i mehaničkim dijelovima od kojih je građeno računalo i njegovi priključci. Sastavlja, servisira i održava sklopovsku opremu ili hardver računala, instalira gotove programe prema potrebama i željama korisnika ili programe za provjeru ispravnosti rada računala. Osposobljen je za poslove održavanja strojne i programske opreme, uspostavljanja i održavanja lokalne mreže. Tehničar za računalstvo radi u radionicama specijaliziranim za sastavljanje i servisiranje računala, odjelima za nabavu komponenata za elektroničke uređaje te u proizvodnji nekih komponenata elektroničkih uređaja ili pomoćne opreme. Rade i u organizacijama u kojima su računala uključena u proces rada (proizvodne, financijske, zdravstvene, izdavačke organizacije i organizacije drugih djelatnosti) gdje je potrebno održavanje računala i računskih mreža.

Zahtjevi zanimanja: osoba mora imati dobar i precizan vid na blizinu, uredan kolorni vid, razvijenu spretnost ruku i prstiju, te sposobnost prostornog predočivanja, sposobnost zaključivanja, urednost i savjesnost u radu, dobru koncentraciju, sistematičnost u radu i sposobnost za precizan rad.

Zdravstvene kontraindikacije: iste kao i kod elektrotehničara.

ELEKTROINSTALATER (JMO)

Elektroinstalater ugrađuje i održava električne instalacije te postavlja uređaje električne rasvjete. Održava postavljene uređaje te otklanja moguće kvarove. Radi na obilježavanju instalacija, postavljanju cijevi i vodova, ugradnji razvodnih ormara, priključnih elemenata, električnih uređaja i elektroopreme. U radu se služi standardnim elektroinstalaterskim alatom (kombinirana kliješta, čekić, ključevi raznih veličina, bušilica, instrumenti za mjerenje napona i ispitivanje jakosti struje). Bitan dio posla elektroinstalatera sastoji se od preventivnog održavanja električne opreme (sklopke, električni provodnici i električne komponente). Vrsta poslova koje obavlja ovisi o mjestu zapošljavanja: u uredima i poduzećima popravljaju električnu opremu; u industrijskim postrojenjima rade na postavljanju i održavanju električne opreme te održavanju i popravcima različitih vrsta motora.

Zahtjevi zanimanja: dobra opća tjelesna pokretljivost, dobar vid, raspoznavanje boja, dobra motorika ruku i spretnost prstiju, emocionalna stabilnost.

Zdravstvene kontraindikacije: prirođene i teže kronične bolesti srca i pluća, poremećaj vida, vidnog polja i kolornog vida, oštećenja sluha, poremećaj osjeta ravnoteže, strah od visine i teža emocionalna labilnost, znojenje dlanova, epilepsija, psihoze, alkoholizam i druge ovisnosti, teže bolesti mišićno-koštanog sustava.

ELEKTROMEHANIČAR (JMO)

Elektromehaničar održava, popravlja, montira i demontira električne strojeve i kućanske aparate. Mogu raditi u industrijskim postrojenjima ili voditi samostalan obrt. U industriji radi na sastavljanju niskonaponskih razvodnih uređaja, na pronalaženju i otklanjanju pogrešaka na serijskim proizvodima, te na završnoj kontroli proizvoda. Sastavlja i električne mjerne instrumente i baždari instrumente u serijskoj proizvodnji. Izrađuje elektrotehničke crteže i sheme te elektromehaničke sklopove uređaja i strojeva. Ručno obrađuje materijale sječenjem, rezanjem, savijanjem i turpijanjem. Mehaniziranim alatima pili, brusi i izrađuje provrte. Spaja aparate lemljenjem, lijepljenjem, zavarivanjem i zakivanjem. Mnogi elektromehaničari rade u uslužnoj djelatnosti, odnosno bave se servisiranjem kućanskih aparata.

Zahtjevi zanimanja: dobar vid i prepoznavanje boja, dobar sluh, dobra koordinacija pokreta s vidnim podacima, emocionalna stabilnost, sposobnost rješavanja tehničkih problema.

Zdravstvene kontraindikacije: prirođene anomalije i teža oštećenja oka i funkcije vida, neraspoznavanje boja, oštećenja sluha, jako znojenje ruku, anomalije i oštećenja funkcije ruku i šaka, te prstiju šaka, teže bolesti mišićno-koštanog sustava. Teže psihičke bolesti, sklonost alkoholizmu i drugim ovisnostima, emocionalna labilnost.

TEHNIČAR CESTOVNOG PROMETA

Tehničar cestovnog prometa prikuplja, analizira i prati podatke koji su bitni za obavljanje usluga u cestovnom prometu putnika i tereta te organizira ekonomično i sigurno iskorištavanje vozila. Radi na poslovima istraživanja tržišta prometnih usluga, priprema, prati i aktivno sudjeluje u izvođenju prijevoznog procesa tereta i putnika. Obavlja poslove u sklopu otpremničko-špeditorske djelatnosti (osiguranje tereta i putnika, pripreme dokumentacije za carinjenje), izrađuje redove vožnje, vodi financijsko-komercijalno poslovanje, izrađuje cijene prijevoza u teretnom i putničkom prometu. Radi u prometnoj službi na autobusnim i auto-teretnim kolodvorima. Bavi se poslovima registracije, tehničkih pregleda itd. Nadzire vozni park i vozno osoblje, surađuje s djelatnicima i drugim strankama (predstavnicima osiguravajućih zavoda, prometnom policijom i dr.).

Zahtjevi zanimanja: sposobnost dobrog komuniciranja s ljudima, brzo snalaženje u novim situacijama, sposobnost brzog odlučivanja. Motorička spretnost, vid i sluh mogu biti prosječni.

Zdravstvene kontraindikacije: teži poremećaji vida i sluha, neraspoznavanje boja, emocionalna labilnost.

VOZAČ MOTORNOG VOZILA

Vozač motornog vozila upravlja vozilom unutar gradskog područja te u međumjesnom i međunarodnom prometu. Obavlja poslove pripreme vozila za prijevoz, preuzima prijevoznu dokumentaciju i predmete prijevoza. Upravlja vozilom, vodi potrebnu dokumentaciju, otklanja manje kvarove na vozilu, preuzima teret u prijevozu, nadzire utovar i istovar tereta, te pazi na zaštitu tereta tijekom prijevoza. Nakon završetka obrazovanja i određenog radnog iskustva polaznik se kroz stručno usavršavanje može osposobiti za vozača autobusa, taksi vozača i autodizaličara. Vozač mora imati vrlo dobre senzorne, mentalne i psihomotorne sposobnosti što se utvrđuje posebnim liječničkim pregledima: u ambulantama specijaliste medicine rada (Uvjerenje o duševnoj i tjelesnoj sposobnosti za upravljanje vozilima na motorni pogon).

Zahtjevi zanimanja: zdrav i izdržljiv organizam, zdrave i relativno snažne ruke, usklađenost ruku, nogu i očiju, dobar vid i sluh, dobro raspoznavanje boja, emocionalna stabilnost.

Zdravstvene kontraindikacije: teže prirođene i kronične bolesti unutrašnjih organa, oštećenja ruku, nogu, kralježnice, poremećaji vida i kolornog vida, teška oštećenja sluha, epilepsija, teže forme šećerne bolesti, alkoholizam i druge ovisnosti, alergijske i kronične bolesti dišnog sustava, psihoze, emocionalna labilnost, agresivnost.

SOBOSLIKAR-LIČILAC

Soboslikar-ličilac izvodi sve faze pripreme podloge i bojenja zidnih površina uz primjenu različitih tehnika dekoracije. Radi na poslovima pripreme i bojenja građevinske stolarije i namještaja, a u posljednje vrijeme sve više se bavi i postavljanjem tapeta u stambenim i radnim prostorima. U svom radu upotrebljava različite vrste boja, vapno, kredu, ljepilo i posebni sapun, a od alata koristi posude različitih veličina, soboslikarsku četku i kistove, ravnala, gumene i vunene valjke, različite šablone, raspršivače, ljestve i dr. Površine koje liči mora pripremiti za ličenje i to: brusi, struže ili spaljuje stari sloj boje (prozorski okviri, vrata i sl.), čisti, izravnavava eventualne male udubine, nanosi sloj temeljne boje (zidovi). Može se zaposliti u građevinskim soboslikarsko-ličilačkim poduzećima, odnosno u industriji namještaja, a može otvoriti i vlastiti obrt. Radi uglavnom stojeći na tlu, ljestvama ili skeli u zatvorenim i otvorenim prostorima.

Zahtjevi zanimanja: oštar vid, odlično prepoznavanje boja, spretnost ruku i tijela, smisao za dekorativno i estetsko slaganje boja.

Zdravstvene kontraindikacije: alergijske i kronične bolesti dišnih putova i kože, oštećen vid i vidno polje, neraspoznavanje boja, ograničena pokretljivost tijela, oštećenja sluha, i osjeta ravnoteže, epilepsija, vrtoglavica, strah od visine, teži oblici anemije, bolesti jetara, leukemija, emocionalna labilnost.

STOLAR

Stolar izrađuje, ugrađuje, popravlja i održava namještaj i građevnu stolariju. Ovisno o poslovima koje obavlja, mjestu rada i konačnom proizvodu razlikuje se stolar koji izrađuje pokućstvo i predmete za široku potrošnju, građevni stolar koji izrađuje prozore, vrata, stubišne ograde i druge drvene izrađevine koje se potom ugrađuju na građevinske objekte, te industrijski stolar koji pretežno radi na postrojenjima i doradi industrijskih proizvoda. Na temelju tehničko-tehnološke dokumentacije (nacrti i opisa) ili uzoraka odabire materijale (ploče, daske ili letve), obavlja mjerenja i skiciranja, a potom pristupa obradi koja uključuje piljenje, blanjanje, zradu veza ili spojeva, bušenje, glodanje, dubljenje drva i izradu utora, žljebova i rupa, struganje i brušenje. Stolari mogu raditi i na restauraciji i rekonstrukciji namještaja ili se baviti oplemenjivanjem namještaja furnirom i letvicama. U radu stolar koristi slijedeće alate i strojeve: pile, blanjalice, glodalice, bušilice, tokarilice, preše, alate za mjerenje i crtanje, rašpu, strugač, dlijeto, kistove i valjke za nanošenje boja i lakova.

Zahtjevi zanimanja: veća tjelesna snaga, dobra spretnost i usklađenost pokreta ruku i prstiju, dobar vid i sluh, selektivna pažnja, istaknut smisao za oblikovanje.

Zdravstvene kontraindikacije: alergijske i kronične bolesti dišnog sustava, teže bolesti srca i krvožilnog sustava, oštećenje kralježnice, ruku i nogu, bolesti oka i oštećenja vida i sluha, epilepsija, sklonost nesvjestici, psihoze, jača emocionalna labilnost.

KUHAR

Kuhar na osnovu jelovnika i menu-karte naručuje i preuzima reprodukcijski materijal, prati potrošnju namirnica, izdaje gotova jela konobarima, obavlja pripremne operacije- rezanje, ribanje, usitnjavanje. Kuhar treba znati sve o prehrani i živežnim namirnicama radi primjenjivanja standarda u obrocima i pripreme što zdravije hrane, dijetalne i makrobiotičke. Također treba poznavati različite nacionalne i tradicionalne kuhinje.

Psihofizički zahtjevi: dobro razvijena sva osjetila, osobito mirisa i okusa, dobra opća tjelesna spretnost, spretnost ruku i prstiju.

Zapreke za rad: stečene i prirođene bolesti srca, kronične plućne bolesti, bolesti bubrega, jetre, šećerna bolest, živčane i duševne bolesti, kožne bolesti, teže reumatske bolesti, ravna stopala.

SLASTIČAR

Slastičar izrađuje kolače, kreme, sladoled i ostale slastice. Priprema i prgotovljuje slatka i slana jela od dizanog, lisnatog, prhkog tijesta i specijalnih smjesa. Također priprema sve vrste krema te preljeva za topla i hladna jela; priprema sladolede, kompote, voćne salate i tople napitke za doručak. Slastičar se u radu služi različitim kuharskim i slastičarskim priborom, alatima i strojevima; služi se normativima i recepturama za pripremu slastica i napitaka. Može raditi u industrijskoj proizvodnji sladoleda i konditorskih proizvoda, u slastičarnicama i u kuhinjama ugostiteljskih poduzeća.

Psihofizički zahtjevi: dobar vid, razlikovanje boja, spretnost ruku i prstiju, razvijen osjet opipa, okusa i mirisa, smisao za oblikovanje, urednost i pedantnost te odgovornost u radu.

Zapreke za rad: kronične bolesti unutarnjih organa (srca i krvnih žila), proširene vene, spuštene stopala, jače deformacije ruku i nogu, sklonost alergijama, kronični ekcem kože i sklonost nesvjesticama.